

vzdihov, mnogo klicev po njem bo zamiralo v tem valovju, a ne zamre nikdar spomin nanj: za vekomaj stoji uvrščen v galeriji tistih slik, ki nam kažejo našega stanu najboljšo možo!

Pa ostani z mirom in pokojem, prijatelj, ti zlata duša! Tvoje besede so bila našim srcem semena, katerih sadove naj uživa do poznih vekov naše slovensko ljudstvo! Bog bodi s teboj! —

Pevci so zapeli „Nad zvezdami“, in nad Žumrom se je za vedno zagrnil grob!

Nadaljevalni tečaji za učitelje.

Na predlog dež. šol. sveta je ministrstvo dovolilo neko vsoto za nadaljevalne tečaje. Učiteljstvo je samo vneto za večjo naobrazbo in je to že dokazalo z nebrojnimi resolucijami, katere je sklenilo na zborovanjih raznih učit. društev. Kaj je vendar potem vzrok, da je učiteljstvo proti nadaljevalnim tečajem, kakršni se uvedejo pri nas. Misliti bi se utegnulo, da učiteljstvu ni dosti mar za stanovsko naobrazbo. Ne, to ni resnica, kar dokazuje to, da se mnogo učiteljev izraža, da bi se kaj radi udeležili takih tečajev, a pod temi pogoji ne, in to iz principa ne zaradi vzrokov, ki jih navedemo. Mislimo, da bo dobri stvari le koristilo, ako zvedo odločilni faktorji, kako misli in sodi učiteljstvo, izmed katerega bi se bil marsikdo iz zanimanja sam oglasil.

Denar je sveta vladar. Tudi učitelj ga mora imeti in najsi je še tako idealen, zakaj vkljub vsemu napredku sedanjega časa so tudi želodeci učiteljev in njihovih družin ostali tako konservativni in prozaični, da niso zadovoljni, da bi jih polnili samo z ideali. Napolniti jih moramo. Če bi pa v prodajalnici zahtevali kilogram kruha za toliko in toliko idealov — poslali bi po redarja, da nas odvede v opazovalnico na — Studenec. Za udeležnike kurza se je pa določilo za vsakega udeleženika 4 K na dan za hrano, prenočišče in vožnjo. Če pa rokodelce pošlje svojega navadnega delavca izven kraja na delo, mora mu plačati zanj 4—5 K in voznino ter mu dati prenočišče. To je vzrok, ki je povzročil dokaj nevolje med učiteljstvom, katerega se na ta način taksira pod navadno delavstvo. Čudna interpretacija §-a 55! Učiteljstvo je mnenja, da sodijo v take tečaje najprvo oni, ki niso dovršili učiteljskega in ki nimajo izpita učit. sposobnosti. Takih imamo na Kranjskem žalibog preveč. Ti bi bili morali biti kar exoffo komandirani. Glavo smemo postaviti, da ne bodo silili novomeških frančiškanov in enakih ljudi v kurz. Ako smejo ljudje brez vsakih didaktičnih študij poučevati, potem smo mi že toliko naobraženi v didaktiki, da nam ni treba takih kurzov, tako se glasi med učiteljstvom, in to dejstvo je odvrnilo marsikoga, da se ni priglasil, četudi je principijalno za večjo naobrazbo učiteljstva. Dokler bodo šolska oblastva smatrala za primerno, nastavljanje ljudi z dvema razredoma srednje šole za učitelje, je pravo učiteljstvo dosti poučeno v pedagogiki in didaktiki!

„Na Kranjskem se vedno večja pomanjkanje učiteljstva“, slišimo dan za dnevom. Kaj je temu vzrok, to ve že vsakdo, najbolj pa poklicani faktorji. Če je tem faktorjem napredek šole v resnici na srečo, v par letih je temu nedostatku pomagano. Dajte učiteljem kruha, in kmalu jih ne bo primanjkovalo. Če manjka (!) topov, jih brzo vlijo iz §-a 14. Tudi učiteljski kruh se da peči iz §-a 14, le pridenite mu kvasu,

namreč: resnične ljubezni za napredek šolstva! Izkušnja nas uči, da se iz §-a 14 vlivajo lahko topovi, delajo pravi pravcati živi vojaki itd. Učiteljstvo pa ni tako razvajeno, da bi mu ne ugajal kruh, pečen iz tega univerzalnega sredstva.

Ljudem drugih stanov se dovoljujejo v svrhu študij in višje naobrazbe dopusti (n. pr. na Štajerskem slovenski kurzi za sodne avskultante, ki se pa nikoli ne bodo naučili slovenščine), učiteljstvo naj se pa pari v najhujši vročini v zadelih sobah, namesto da bi počitnice porabljal za nabiranje novih moči, ki jih potrebuje v šolskem letu. Če hočemo biti že nad vse praktični, bodimo tudi v tem oziru. Poglejmo v prirodo! Tudi drevje bi lahko rodilo od konca oktobra do konca aprila še enkrat. Vendar mu modri stvarnik tega ni določil, ampak je v prirodi uvedel skoro polletne počitnice, in svet vendar še danes stoji. Sad pa, ki se izvabi z umetnostjo in prisiljenostjo v dobi prirodnih počitnic, nima pravega okusa in je svoji pravi vrednosti nasproti silno drag!

Še enkrat pravni zastopnik učiteljstva.

S člankom pod gorenjim naslovom je „Učiteljski Tovariš“ zadel struno, ki je zabrnala v sreih vsega učiteljstva, ki ima le trohice ponosa v sebi. Nešteto in neštetokrat bi bili že posamezni člani potrebovali pravnega zastopnika, in mnogo paragrafov bi se danes drugače tolmačilo, nego se to sedaj godi. Kolikokrat so se teptale pravice posameznikov, kolikokrat pravice vsega stanu, ker smo bili navezani le nase, ker nismo imeli pravnika, ki bi bil oblastvom z juridičnega stališča pojasnil zadeve. Koliko eksistenc je bilo že popolno uničenih, ker si niso upale nastopati, ali pa niso stvari prijele na pravem koncu, da so se v kaki formalni stvari nekoliko zadele ob §. Da, treba nam je pravnega zastopnika, ker se pogosto eden in isti § tolmači tekom leta celo dvakrat drugače. Zato hočemo navesti le en slučaj. Voditelj šole si ne sme dati sam dopusta, (niti preložiti ne sme šolskega dneva, četudi se gre za občni blagor vse dežele, na pr. na narodnogospodarskem polju). Če stori to, mu izreče dotično šolsko oblastvo grajo, lahko najstrožjo grajo. Drugi voditelj pa si kar pred pričetkom šolskega leta da dopust za vse leto, in sicer vsak teden po ves popoldan s tem, da strogo zaukaže podrejenemu učitelju, da ta prevzame v njegovem razredu nekaj ur. Ta učitelj se upre, in sedaj pravi § in z njim tudi c. kr. okrajni šolski svet: Če ne slušaš §-a 26. šolskega in učnega reda in se upiraš voditelju, boš discipliniran, dasi je ta voditelj kršil zakon v svoje zasebne namene. Prvi si ni krajšal pouka, ampak samo preložil ga je in je bil discipliniran, drugi učitelj pa bi bil skoro dobil odlikovanje zato, ker si je dal dopust kar za vse leto naprej na debelo. Roko na srce, čuvaji zakona! Ali ni to v nebo kričeča krivica! To je pa faktum in povedano le s kratkimi besedami, ker mogoče pridemo ob svojem času še na to afero, ki je važna za vesoljno učiteljstvo, in se bo bržkone v kratkem z njo bavilo vse avstrijsko učiteljstvo, ker baje pride celo pred upravno sodišče. Zakaj neki ne rekurira proti taki samovolji, bi kdo ugovarjal. To je lahko rečeno, a težje storjeno. Oglejmo si zgodovino takih rekurzov. Pravil nam je kolega o svojem rekurzu. V nekem odloku mu je bilo rečeno, da lahko v 14 dneh vloži rekurz. Svest si svoje pravice je res v postavnem roku vložil rekurz, in sicer dobro s §§ podprt rekurz.

A glej spaka! Rekurz je korporaciji, ki je izdala prvi odlok, tako ugajal, da si ga je vtaknila za ogledalo, in pretekli so menda že 3 semestri, a rekurz se še ni ganil z mesta, in dotičnik še danes ne ve, kje je rekurz, četudi mu je dobro znano, da leži zaprašen na kraju vložitve in tesno združen z aktom, proti kateremu se glasi. Drug učitelj je dobil rešen svoj rekurz čez več let z opazko: daß der Erlass schon längst rechtskräftig geworden ist.

Ali se ne pravi to iz učiteljstva norce briti? Takih slučajev imamo precej zapisanih. Ako bi pa učiteljstvo imelo svojega zastopnika, bi si oblastva pač premislila, uganjati take šale in nezakonitosti.

Paša — poguba duše in dobrih uspehov.

(Konec.)

Na paši se ni mogoče učiti, se izgovarjajo v šoli, živina preveč nagaja in bezla. Jako pogosto zamujajo šolo taki ptički z izgovorom, da so prignali prekasno domov, ker niso vedeli, koliko je ura, ali da so izgubili živino. Komaj pridejo iz šole domov, ženejo zopet past in pasejo, bolje rečeno, se igrajo in neumnosti uganjajo do trde noči, pa tudi večkrat se živina pase vso noč, ker zvečer je ni bilo mogoče tako hitro najti, mrak je nastal, ponoči je otroka rado strah, prijoka domov brez živine. Pomilovanja vredna mladina! Zjutraj zgodaj na pašo, komaj prižene domov, mora iti v šolo, komaj pride iz šole domov, mora zopet na pašo. Kdaj naj se taki učenci učijo? Kdaj naj izvršujejo svoje domače izdelke?

O tožbah sovraštva in prepira radi po živini storjene škode vsled nemarnih pastirjev je bolje, da molčimo. Tukaj imaš, kmet, dobrote razdeljenega pašnika! Vse te reči na paši so našemu ljudstvu dobro znane, a pomagati si ne more, mnogi izmed njega si tudi noče pomagati. Za storjeno škodo se tožijo, otroku se po navadi ne zgodi nič žalega, da, celo zagovarja se ga večkrat. Živina mora iti na pašo, dokler ne pade sneg, ker je sena le pomalem; otroci naj pasejo, ker drugi pasti nima časa, pa se mu tudi ne ljubi, ti pa naj delajo na paši, kar hočejo, češ, kdo bo otrokom vse zameril? Otroci dela po otročje, kadar doraste, ga bo že srečala pamet! Da, srečala ga bo pamet, pa kakšna?

Najhujše za učitelja je čas paše. Obiskovanje šole je neredno, ne uči se nobeden nič, ker v resnici ni tudi mnogo časa in volje za učenje, domači izdelki morajo popolnoma izostati, ker vsak pameten učitelj izprevidi, da taki otroci na paši ne morejo, doma pa pisati ni časa, ker so izven šolskega časa ves dan na paši. V šolo prihajajo izmučeni in zaspani ter mirno zaspijo med poukom v klopi sedé, ako se niso že poprej naspali na paši. Ob takšnih razmerah bi moral biti učitelj več kakor čarovnik, ako bi imel dobre nspehe. — Pa to ni še najhujše. — Pri takšnih razmerah ne preostaja učitelju nič drugega, kakor porabiti šolski čas vestno in dobro. Kar se naredi in nauči v šoli, to je, kar je, doma je izključeno vsako šolsko delo in učenje. Pripeti se pa neredkokrat, da pridrži v šoli učitelj one učence, ki niso bili iz kateregakoli vzroka v šoli, da bi zamujeno gradivo spisali, oziroma se naučili. Učitelj ostane v šoli radi nadzorovanja in da izvršeno delo pregleda, oziroma prevpraša. Le na ta način je mogoče kaj napredovati, drugače ne bi bilo vse skupaj nič. Ali joj! Nekdo trka z močno pestjo po vratih. Učitelj stopi

iz šole, v veži stoji mož, oče pridržanega otroka. „Gospod učitelj!“ pravi ta, „zakaj je moj fant zaprt?“ Učitelj mu prijazno pojasni stvar, ali oče noče nič slišati o tem, ampak reče: „Fanta spustite domov, ker je čas gnati past, mar mislite, da bo radi vas živina lačna v staji?“ Ta mož je bil eden izmed vljudnih, a pripetili so se slučaji, da so stopili naravnost v šolo ter jeli vpiti: „Marš domov!“ In če učenec ni hotel iti, ga je prijel za roko in ga kolneč odvedel. O, ti idealni učiteljski stan, kako si krasan! Takih slučajev se pripeti vsako leto po kmetih v mnogih krajih, kjer pase naša nadepolna šolska mladina. Tega bi pa jaz ne trpel, poreče kdo, naznaniti ga je treba, pa bo pred takimi strankami mir v šoli. Mar je kmetu, ako je za tako početje zaprt 24 ur, ti imaš pa za to brezplačno pot k sodnji kot priča in vrhutega zagrizeno sovraštvo vseh občanov. Vsako nedeljo se oglašajo stranke, proseč učitelja, da naj ne pridruže za dobe paše dolgo otroke v šoli, ali pa, da naj oprosti tega ali onega radi paše nekaj dni. Ni skoraj dneva v tednu, da bi se ne dogajale takšne prošnje ali celo grožnje. To so „clara pacta — boni amiei!“ Krasno življenje, sijajni uspehi!

Še nekaj moramo povedati, kar nas globoko žali.

Znano je, da je paša za mladino pogubonosna za dušo in telo, ne oziraje se na šolo. Ko se začne paša, mladine ni več k maši ob nedeljah in praznikih. Med mašo pase, po maši prižene domov, pastirji se najedo in naigrajo, popoldne ženo kakor navadno zopet past. Med tednom ni maše za šolsko mladino, ker ni časa radi paše, pozimi je ni, ker je mraz in kratek dan. Torej čez teden ne, v nedeljo tudi ne, ali ni čudo potem, da naša mladina postane zdivjana? Šola je paši jako na poti, nasprotujejo ji, kolikor morejo, vedo in znajo, za cerkev se tudi nobeden ne zmeni. To mečejo naši neprijatelji na šolo in učiteljstvo; duhovščina, ki z nami poučuje in vidi naše trudapolno delo in dobro voljo, se dela prosto vseh očitaj. Groza nas obhaja, ko vidimo med preprostimi ljudstvom svetohlinstvo, vdano z dušo in telesom duhovščini, a le zato, ker ima na ta način varno zavetje za svoja malovredna dela. Cerkev in šola bi morala biti edina v boju zoper veliko zlo naše šolske mladine, ki je paša.

M. Pintarjev.

Dopisi.

Kranjsko.

Z Gorenjskega nam pišejo: Kakor ptičice pred hudo uro je utihnilo učiteljstvo zadnje mesece minulega leta. Zdelo bi se človeku, da ga je poparila slana. Celo odločnejši kolege so začeli obupavati nad položajem učiteljstva, misleči, da ostanejo sami na bojnem polju. A bliža se nam doba pomlajenja. Kakor se v prirodi gibljejo vsi sokovi in bodo v kratkem prodrli v podobi cvetja in zelenja na dan, tako kipi in vre v učiteljstvu. Tudi v njem je pomladansko solnce oživilo energijo, tudi njega je zbudilo, da se je začelo gibati. Vesel je tak pojav, zakaj mir je začetek gnilobe in ta začetek pogina. S podvojeno silo udarja na dan nekaj tednov udušeno življenje — vstajamo pomlajeni — polni življenja in delavne sile, s katero si hočemo priboriti, kar nam gre. Kakor iskra pod pepelom je telo v naših srcih; kot velikanski zubelj je jelo bruhati na dan. Višje in vedno višje držimo svoj prapor, ker le potem nas bodo upoštevali, nas bodo spoštovali. Zasramovali nas pa bodo, ako sami pomandramo v blato svojo zastavo.